

WYSTAWA „DĄBROWA TARNOWSKA. MIASTO I POWIAT”

W dniu 5 października 2004 r. w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Krakowie została otwarta wystawa pt. „Dąbrowa Tarnowska. Miasto i Powiat”. Jest to dwunasta wystawa z cyklu prezentacji i promocji miast Małopolski. W tym roku po raz pierwszy wystawa prezentuje nie tylko miasto, ale i powiat. W uroczystości otwarcia udział wzięli: Ryszard Półtorak – wicewojewoda małopolski, Ryszard Masłowski – były wojewoda małopolski, Krzysztof Kaczmarek – starosta powiatu dąbrowskiego, Stanisław Początek – burmistrz Dąbrowy Tarnowskiej oraz wójtowie gmin powiatu dąbrowskiego.

Powiat dąbrowski jest czternastym powiatem pod względem wielkości w województwie małopolskim. Zajmuje obszar około 527 km² i jest zamieszkały przez około 60 tysięcy osób. W skład powiatu wchodzi miasto – Dąbrowa Tarnowska i 6 gmin: Bolesław, Gręboszów, Mędrzechów, Olesno, Radgoszcz, Szczucin. Większa część powiatu leży w dolinie Wisły i nosi nazwę Powiśle Dąbrowskie.

Przygotowania do wystawy trwały kilka miesięcy. Poprzedziło je podpisanie porozumienia między dyrekcją Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Krakowie a władzami samorządowymi Dąbrowy Tarnowskiej. Od tego momentu Miejska Biblioteka Publiczna w Dąbrowie Tarnowskiej rozpoczęła gromadzenie informacji i eksponatów według scenariusza wystawy. Wystawa została wzbogacona o zbiory regionalne WBP w Krakowie oraz eksponaty z Muzeum Etnograficznego w Krakowie. Za ostateczny kształt wystawy odpowiadali pracownicy Działu Szkoleń i Promocji WBP.

Każda z wystaw posiada stałe elementy, których treść wynika ze specyfiki wybranego regionu. Obecna wystawa prezentowała: władze samorządowe Dąbrowy Tarnowskiej i powiatu dąbrowskiego, ogólne wiadomości o regionie, historię, instytucje kultury (m.in. Dąbrowski Dom Kultury, szkoły, sieć bibliotek publicznych), instytucje użyteczności publicznej (m.in. Szpital Powiatowy, Bank Spółdzielczy), zabytki, znanych ludzi.

Poszczególne plansze przedstawiają przeszłość, współczesność i perspektywy rozwoju poszczególnych gmin. Prezentują one swoje zabytki, walory turystyczne, twórców, wybitne postaci współczesne i historyczne. Informacje na planszach uzupełniają książki i informatory zgromadzone w gablotach.

Stolicę powiatu – Dąbrowę Tarnowską wyróżnia charakterystyczna budowla – „brama zamkowa” wkomponowana w przykościelne ogrodzenie. Barokowa brama, powstała około 1700 r., ma kształt łuku triumfalnego i jest pozostałością po pałacu, którego właścicielami byli Ligęzowie, a następnie Lubomirscy. W miejsce pałacu, po drugiej wojnie światowej wybudowano kościół pod wezwaniem Matki Boskiej Szkaplerznej. W świątyni można podziwiać figurę Matki Boskiej z Dzieciątkiem z I połowy XV wieku. Na uwagę zasługuje także drewniany kościół pod wezwaniem Wszystkich Świętych z II poł. XVII wieku, zaliczany do największych drewnianych kościołów w Polsce.

W Dąbrowie Tarnowskiej znajdują się trzy muzea: Muzeum Powiśla Dąbrowskiego, Izba Pamięci Żydów, Muzeum Polonijne. Kilka eksponatów z tych muzeów można było zobaczyć na wystawie w Krakowie, m.in. łużycką zapinkę z brązu, czarkę glinianą, przypuszczalnie z cmentarzyska kultury łużyckiej, ckm pochodzący z czasów II wojny światowej wyłowiony z Dunajca. Eksponaty te pochodzą z Muzeum Powiśla Dąbrowskiego.

Z Izby Pamięci Żydów działającej w strukturach Dąbrowskiego Domu Kultury pochodzi menora i tefilin. Muzeum Polonijne na krakowskiej wystawie pokazuje bogaty zbiór prasy polonijnej.

Dąbrowskie korzenie posiadają m.in. generał Marian Kukiel – oficer, historyk, działacz polityczny; Jerzy Braun – harcerz, poeta, prozaik, dramaturg, myśliciel, mąż stanu Włodzimierz Kunz – malarz, grafik, rektor ASP w Krakowie w latach 1993–1996. Niedawno zmarły Jerzy Rzeszuto, założyciel „Kuriera Dąbrowskiego”, jest autorem wielu monografii o Dąbrowie Tarnowskiej i powiecie dąbrowskim.

W gminie Bolesław najbardziej znany jest kościół pod wezwaniem św. Wojciecha pochodzący z XVII wieku, zbudowany z fundacji Stanisława Ligęzy. Wyjątkową wartość historyczną i artystyczną posiada kaplica grobowa Ligezów z 1605 r. W kaplicy północnej, w ścianie umieszczono kamienny nagrobek jednego z Ligezów przedstawiający postać mężczyzny w stroju maksymiliańskim.

Z Gręboszem związana jest postać majora Henryka Sucharskiego, dowódcy Westerplatte. Tutaj urodził się też Jakub Bojko – pisarz, publicysta, polityk, pionier ruchu ludowego. W barokowym kościele pod wezwaniem Najświętszej Marii Panny znajduje się murowany grobowiec generała Józefa Załuskiego, bohatera powstania styczniowego, w formie sarkofagu wspartego na lwach. W Borusowej wznosi się XIX-wieczny pałac zbudowany dla Adama Potockiego.

W Mędrzechowie ważną atrakcją turystyczną stanowi dwór wzniesiony na początku XX wieku. Jest to prostokątna, parterowa budowla poprzedzona od frontu dwuosiową werandą z trójkątnym szczytem zwieńczenia. Kościół parafialny pod wezwaniem Najświętszej Marii Panny Królowej Polski mieści w części wschodniej pozostałości kaplicy, wzniesionej w 1844 r. z fundacji Adama i Zofii Potockich.

Jednym z najbardziej zagadkowych miejsc w gminie Olesno są fortyfikacje zwane „okopami szwedzkimi”. Prawdopodobnie są to fortyfikacje z XVII wieku związane z potopem szwedzkim.

W miejscowości Breń Podborze znajduje się zabytkowy park oraz dwór Konopków, który stał się własnością tej rodziny w 1786 r. Najwybitniejszym przedstawicielem rodu Konopków był Feliks Konopka, poeta i tłumacz. Na granicy Olesna znajduje się zespół dworsko-pałacowy Owczarnia użytkowany przez wiele lat przez Technikum Rolnicze.

W gminie Olesno leży też „malowana wieś” Zalipie, znana powszechnie jako ośrodek ludowego malarstwa. Motywami kwiatowymi pokrywa się tutaj ściany domów (wewnętrzne i zewnętrzne), budynki gospodarcze, meble. Znane są także zalipiańskie wycinanki z papieru, hafty, ręcznie malowane kartki, naczynia. Co roku w Zalipiu jest organizowany konkurs pt. „Malowana Chata”. Najwybitniejszą malarką ludową pochodzącą z Zalipia była Felicja Curyłowa. Przyczyniła się do założenia w Zalipiu Domu Malarek, gdzie eksponowana jest wystawa poświęcona tradycji malowania w charakterystyczne motywy kwiatowe. Na wystawie „Dąbrowa Tarnowska. Miasto i Powiat” podziwiać możemy malowany kredens z Zalipia, a także, dzięki uprzejmości Muzeum Etnograficznego w Krakowie, wycinanki zalipiańskie, hafty, ręcznie malowane kartki, oryginalne talerze malowane przez Felicję Curyłową.

Z gminą Radgoszcz związana jest postać Jana Wnęka, artysty rzeźbiarza, „Ikara powiatu dąbrowskiego”. Jego pasją było latanie. Skonstruował pierwsze w świecie

urządzenie do wznoszenia się w powietrze. Dla upamiętnienia osoby Jana Wnęka, co roku w Morzycznie, gmina Dąbrowa Tarnowska, odbywają się pokazy lotnicze. Dwie drewniane rzeźby z Muzeum Jana Wnęka znajdującego się przy kościele w Odporyszowie – Nawiedzenie św. Elżbiety i Nawiedzenie Najświętszej Marii Panny, prezentowane są na krakowskiej wystawie. Wielką atrakcją turystyczną gminy Radgoszcz jest zalew wodny w miejscowości Radgoszcz-Narożniki. W sezonie letnim można tam korzystać z kąpieliska i plaży.

W Szczucinie znajduje się kościół pod wezwaniem św. Marii Magdaleny. Interesująca jest polichromia świątyni: secesyjne malowidła ściennie wykonane w 1908 r. przez znanego scenografa Karola Frycza. Inną atrakcją turystyczną jest Muzeum Drogownictwa. Na obszarze dwóch hektarów zgromadzono kilkadziesiąt maszyn drogowych. Dokumenty i odnaczenia z tego muzeum wzbogaciły również wystawę w Krakowie. W Szczucinie swoją siedzibę ma Powiatowy Inkubator Przedsiębiorczości i Innowacji, którego zadaniem jest wspieranie rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw w powiecie dąbrowskim.

Powisłe Dąbrowskie jest regionem typowo rolniczym, dominuje tam przemysł rolno-spożywczy oraz przetwórczy. Znane firmy Polonaise, Tracz, Krister prezentują swoje wyroby na wystawie.

Dąbrowa Tarnowska i powiat dąbrowski znane są z co najmniej dwóch imprez. Corocznie od 1999 r. odbywają się Targi Gospodarcze Gmin Powiśla Dąbrowskiego, gdzie pokazywany jest przekrój ofert gospodarczych, inwestycyjnych, turystycznych, agroturystycznych. Dąbrowskie związki z Polonią umacniania Festiwal Polonijny odbywający się również rok rocznie. Pierwszy festiwal odbył się w 1997 r.

Wystawę w Krakowie uatrakcyjniły fotografie Jana Zycha, pokazujące najpiękniejsze miejsca Powiśla Dąbrowskiego.

Uzupełnienie wystawy stanowi bibliografia *Dąbrowa Tarnowska. Miasto i powiat* autorstwa Haliny Fleszar z Działu Informacyjno-Bibliograficznego WBP.

Wystawę można było oglądać od 5 października 2004 r. do 15 lutego 2005 r.

Joanna Latała

„KRAJOBRAZY KARPAT”

W dniach 7–9 października 2004 roku odbyło się VI Seminarium Krajobrazowe, zatytułowane Krajobrazy Karpat. Obrady toczyły się w Centrum Konferencyjnym Filii Uniwersytetu Śląskiego w Cieszynie, natomiast w czasie sesji terenowej poznawano Beskidy Śląski i Żywiecki.

Krajobraz Karpat w swej treści, formie, strukturze i funkcji odzwierciedla długotrwały proces zagospodarowywania przestrzeni przez człowieka. Krajobraz jako podstawowy obiekt obserwacji, badań i interpretacji przyrodników skłania do coraz bardziej dogłębnych studiów. Dotyczy to zarówno aspektu strukturalno-funkcjonalnego i interakcyjnego, jak również historyczno-genetycznego oraz fizjonomicznego. Wychodząc z XIX-wiecznej, ale nadal bardzo aktualnej koncepcji francuskich regionalistów, mieszkańcy każdego regionu wytwarzają swoisty „genre de vie”, któremu odpowiada